

Over de onderwaardering van de studie in de PVDA

Thomas Gounet

Marxistische Studies 40-2, 1997

Het Vijfde Congres van de Partij van de Arbeid was het startpunt voor een reeks reorganisaties en heroriëntaties in de leiding van de partij. De studie vormde één van de behandelde problemen.

1. Het belang van de studie en de formulering van theorieën

Het Vijfde Congres legt sterk de nadruk op het belang van de studie. Het boek *De partij van de revolutie* preciseert: “De partijkaders moeten de marxistisch-leninistische leer bestuderen als een wetenschap. De kaders kunnen maar bijdragen tot de uitwerking van de politieke lijn in de huidige zeer complexe en snel veranderende wereld, wanneer zij de rijke ervaring die honderden miljoenen revolutionairen en communisten sinds meer dan een eeuw hebben verworven, studeren en assimileren.”²

In dit kader betekent studeren dat men de theorie van het marxisme-leninisme niet alleen assimileert, maar ook tegengestelde posities analyseert en kritiseert zoals die geformuleerd worden door het patronaat, de sociaal-democratie, de trotskisten, de revisionisten, enz. Bovendien stelt *De partij van de revolutie* deze belangrijke taak als volgt: “De hoogste kaders moeten kritisch al het materiaal verwerken dat de burgerij tot stand gebracht heeft over de sociale en economische realiteit, de actuele politieke gebeurtenissen, de geschiedenis, enz. Indien men opziet tegen de harde inspanningen die daartoe zijn vereist, zal men er nooit in slagen een correcte politiek uit te werken. De kaders moeten maatregelen treffen om de essentiële basisdocumenten ter beschikking te hebben en zich niet tevreden stellen met materiaal van tweede rang.”³

De studie vergt een effectieve inspanning: deze van de ontwikkeling van een politieke lijn die de partij doet vooruitgaan in de klassenstrijd. Deze theorie moet dus beantwoorden aan de belangen van de werkers en de progressieven en opgebouwd zijn in strijd met burgerlijke stellingen. Dit vergt tijd en een permanente investering. In deze uitwerking, is de formulering van “theorieën” een essentieel element. De theorie is geen constructie van de geest, onverstaaanbaar voor de gewone sterveling. Indien dit wel het geval zou zijn, dan schoot zij voorbij aan haar doel. Het objectief van de theorie is eerder om een serie verschillende praktijkervaringen te synthetiseren en er de gemeenschappelijke structuur uit te halen. De theorie is dan de formulering van deze gemeenschappelijke structuur die men terugvindt in de verschillende concrete situaties. Bijvoorbeeld. Er zijn verschillende landen die in de loop van de 18e en 19e eeuw kapitalistisch geworden zijn. De theorie van het kapitalisme zoals Marx deze ontwikkelde in *Het Kapitaal* bestond erin uit deze verschillende gevallen de gemeenschappelijke elementen te halen die essentieel zijn voor elk kapitalistisch landen: de schepping van de meerwaarde, de verbeteren inspanning van elke kapitalist om deze meerwaarde op te drijven, de accumulatie van kapitaal, de tendentiële daling van de winstvoet, de onvermijdelijkheid van de crisis van overproductie,...

De theorie dient om de analyse van concrete situaties te vergemakkelijken. In elk van deze situaties dient men de fundamentele structuur terug te vinden die toelaat de verbanden tussen de gebeurtenissen te begrijpen. Zo kon Marx, nadat hij de algemene structuur van het kapitalisme afleidde, de studie van Engeland aanvatten en aantonen hoe de Britse patroons poogden de door de arbeiders voortgebrachte meerwaarde te doen toenemen. Eerst door de werkdag te verlengen, vervolgens door de productiviteit op te voeren, ondermeer door het inzetten van meer geperfectioneerde machines die minder menselijke arbeid behoeften, en tenslotte door het intensifiëren van het werk zoals nooit voorheen in de geschiedenis. Het afleiden van de fundamentele structuur laat toe om in een situatie die in haar essentiële onderdelen lijkt op andere situaties, te stellen dat men er dezelfde fenomenen moet in terug te vinden, zelfs indien zij verschillende vormen kunnen aannemen. Nadat men heeft uiteengezet hoe het Engelse patronaat de schepping van de meerwaarde doet stijgen, kan men bestuderen hoe het Franse patronaat te werk gaat. De gevolgde politiek zal dezelfde zijn, maar de manier waarop dit gebeurt kan verschillen. De theorie laat toe om niet iedere keer te moeten starten vanaf nul; zij maakt het mogelijk maar zich te baseren op sommige algemene wetten om een concrete situatie te analyseren.

Op deze manier werd de analyse uitgevoerd van de huidige situatie van het kapitalisme en van het Belgische syndicalisme in het boek *De tijd staat aan onze kant*.⁴ De uitwerking van een reeks theoretische stellingen laten toe het syndicale werk van de partij uit te tekenen. Op gelijkaardige manier heeft de theorie betreffende het toyotisme (de productie-organisatie eigen aan Toyota en die door alle autoproducenten wordt ingevoerd), toegelaten een specifieke lijn naar voren te schuiven in de sector van de auto-industrie. De theorie over de Belgische sociaal-democratie werd uitgewerkt en gepubliceerd in de 1 Meispeech van Ludo Martens in 1996.⁵ Hiermee kan de partij zich duidelijk afbakenen van de "socialistische" partijen en geeft ze aan waarom ze progressieven aanspoort hetzelfde te doen.

Tegenover een veranderende realiteit is de theorie zelf een permanent bouwterrein. Het volstaat niet een theorie gewoon toe te passen op elke concrete situatie. Men moet ook bestuderen in welk opzicht een specifieke situatie verschilt van een andere situatie waarvoor de theorie werd ontworpen. Het volstaat niet om bij elke analyse van een land of een economische situatie die zich voordoet, de stellingen van Marx te herhalen over de structuur van het kapitalisme, maar wel om te zien hoe zij concreet toepasbaar is en hoe zij moet aangevuld worden. Zo verrijkt de theorie zich. Maar dit betekent dat de uitwerking van nieuwe, steeds preciezere en meer uitgewerkte theorieën, een permanente studie en inspanning vereist om nieuwe kennis te verwerven.

2. De actuele toestand van de studie in de partij

Het spontaneïsme, het economisme en het ouvriërisme blijven belangrijke burgerlijke stromingen in de partij. De fundamentele studie wordt dikwijls verwaarloosd, zelfs misprezen. De idee dat alleen het werk in de arbeidersklasse echt revolutionair is, is sterk verankerd in de partij.

Onder het voorwendsel dat arbeiders geen theorie begrijpen, hetgeen trouwens niet bewezen is, doet men geen inspanningen meer tot theorievorming. In naam van de strijd tegen het intellectualisme, een burgerlijk standpunt dat de theorie om de theorie ontwikkelt, wordt het werk voor de uitwerking van de lijn herleid tot het geven van

antwoorden op concrete situaties. Het in handen nemen van de praktische problemen leidt dan tot de liquidatie van het meer fundamenteel studiewerk. Het enige studiewerk dat men dan aanvaardt, bestaat in studies over onmiddellijke fenomenen: men moet ordewoorden vinden voor specifieke situaties en al de rest wordt opgegeven.

De partij moet de nodige maatregelen treffen om de studie op het voorplan te plaatsen. Er gebeuren niet genoeg inspanningen om een originele marxistisch-leninistische lijn te ontwikkelen op een bepaald domein: er zijn volgehouden intellectuele inspanningen nodig om de problemen van de praktijk beter te kennen, de opportunistische stromingen te kritiseren, de essentiële burgerlijke werken te analyseren en de marxistisch-leninistische werken over het onderwerp te assimileren, enz.

De partij vormt onvoldoende specialisten die kunnen wedijveren met de beste experts van de bourgeoisie. Dit is heel normaal indien de studie op de achtergrond geschoven wordt of zelfs misprijzend behandeld. Maar dat hangt ook samen met het feit dat de enige theoretische inspanning die eventueel kan, diegene is die direct verbonden is met de praktijk. Maar, de theorie vormt zich niet enkel vertrekkend van de kennis van concrete situaties. Er moet een geheel van redeneringen gevolgd worden om te komen tot coherente theorieën. Dat werk wordt dikwijls ondergewaardeerd binnen de partij. Marx zou echter nooit zijn theorie van uitbuiting hebben kunnen ontwikkelen zonder dat hij deze van de waarde zou hebben ontwikkeld. En deze laatste heeft niet direct een praktische dimensie: men kan empirisch de waarde van de waren niet berekenen vermits deze worden verkocht aan prijzen die beïnvloed worden door verschillende elementen waaronder de reële waarde, maar ook door de krachtsverhoudingen tussen de kapitalisten en de relatie tussen vraag en aanbod. De waardetheorie is essentieel gebouwd op een theoretische redenering. De argumentatie is de volgende. De enige gemeenschappelijke eigenschap van de waren is dat ze het product van arbeid zijn. Dus kan alleen de hoeveelheid arbeid die nodig was om deze waar voort te brengen, dienen als basis voor de ruil van deze waren. Deze hoeveelheid arbeid bepaalt de waarde van de waar. Indien de partij wil beschikken over specialisten dan moeten zij niet enkel theorieën kunnen ontwikkelen die een antwoord bieden op concrete problemen maar moeten die ook coherent zijn op het logische vlak.

Maar opleiding tot echte specialisten wordt in de partij dikwijls afgeremd. Zij die zich willen oriënteren op de studie worden automatisch verdacht van kleinburgerlijke afwijkingen. In plaats van hun politieke en ideologische problemen te helpen oplossen, laat men hen links liggen. In plaats van een mechanisme te zoeken om, diegenen die verantwoordelijk zijn om het studiewerk te ontwikkelen, te verbinden met diegenen die direct verantwoordelijk zijn voor de klassenstrijd, houdt men de breuk tussen beiden in stand. Dit versterkt het intellectualisme bij de enen en het spontaneïsme bij de anderen.⁶ In plaats van het individualisme te bestrijden bij diegenen die bij de studie betrokken zijn, bevestigt men ze in specifieke taken zonder band met het praktisch en politiek werk van kameraden die volop in de praktijk staan. In plaats van hen voldoende tijd te geven voor het studiewerk, bedelft men de leidende kaders op verschillende terreinen onder praktische taken.

Op het domein van de economie is er geen structuur waar men over de economische theorieën discuteert. Dit heeft vier directe gevolgen. Vooreerst wordt elk kader dat bezig is met de studie van de economie aan zijn lot overgelaten. Dit versterkt zijn individualisme. Vervolgens valt zo de echte aanmoediging weg om theorieën te

ontwikkelen. De geproduceerde teksten worden niet benut. Zo wordt het nummer van Marxistische Studies over Het Kapitaal niet gebruikt, terwijl dit nummer zou kunnen dienen voor de kadervorming. In het algemeen wordt Marxistische Studies weinig gerentabiliseerd in debatten en om vooruit te gaan in de uitwerking van de politieke lijn. Tenslotte blijkt dat uit de afwezigheid van fundamentele analyses. Hierdoor moet de partij de gebeurtenissen wel achterna lopen. Men leidt de partij niet politiek. Men ontwikkelt niet echt op wetenschappelijke en praktische wijze een politieke lijn om de partij te oriënteren in de komende klassenstrijd.

De partij gooit zich onvoldoende in de rekrutering op het domein van de studie. De sympathisanten die de partij kunnen helpen op dit vlak worden hiervoor niet gemobiliseerd. Men stelt hen geen projecten voor waarin zij hun intellectuele capaciteiten kunnen ten dienste stellen voor de uitdieping van de lijn. Daardoor kunnen zij zich niet verbinden met de partij en er eventueel bij aansluiten.

De partij moet een beleid aangeven om jonge kaders te vormen op het vlak van de economische studie. Dit domein is één van de moeilijkste, maar tegelijkertijd ook één van de belangrijkste voor de partij. Er zijn slechts weinig kaders die zich bezig houden met het economisch studiewerk. Het economische terrein is zeer omvangrijk. Men kan niet gespecialiseerd zijn in financiën, wereldhandel, internationalisering van de productie, werkorganisatie, politieke economie, de economische situatie van alle landen kennen, enz. Daardoor verschijnen er in Solidair, ondanks de duidelijke nood de absurditeit van het kapitalisme en het wegzinken van het hele systeem in onoplosbare tegenstellingen aan te klagen, onvoldoende artikels over deze onderwerpen.

Hoe kan de partij in deze omstandigheden een lijn ontwikkelen om haar taken in de klassenstrijd naar behoren uit te voeren? Hoe kan zij vooruit gaan op nieuwe terreinen? Hoe kan zij zich bij de werkers aandienen als een echt alternatief voor de dictatuur van de bourgeoisie, bekwaam om haar te vervangen in de leiding van de staat? Het is onmogelijk om de revolutie te maken in een technologische maatschappij zonder alle communisten te vormen in de wetenschap, de technologie en de cultuur in de breedste zin van het woord.

3. Het documentatiecentrum

Studiewerk begint steeds met de inventarisering van bestaande werken over het onderwerp dat men wil onderzoeken. Kennis nemen van fundamentele teksten, ze gebruiken in de uitwerking van de politieke lijn, is een essentiële taak. Een documentatiecentrum vormt een instrument dat boeken en artikels moet leveren aan de kaders belast met een specialisatie. Het is een onontbeerlijk instrument dat de studie moet vergemakkelijken.

In De partij van de revolutie wordt een hoofdstuk gewijd aan de technische middelen die nodig zijn om de efficiëntie van de partij te verhogen. Het is spijtig dat er niet gesproken wordt over het documentatiecentrum. "Wij moeten de computers gebruiken om het collectivisme te ontwikkelen, de papierberg te verkleinen, het geheel van de partij efficiënter te leiden, het organisatiewerk te verbeteren en verder te ontwikkelen, sympathisanten aan het werk te zetten."⁷ Men kan gemakkelijk het woord computer door documentatiecentrum kunnen vervangen.

Het documentatiecentrum heeft volgende functies:

de studie van het marxisme-leninisme,
de verwerking van boeken,
het lezen van kranten.

Een documentatiecentrum is een instrument om het individualisme van de specialisten te bestrijden. Het richt zich tegen de traditie dat elk kader zijn eigen documentatiecentrum heeft voor persoonlijk gebruik en het ontwikkelt los van de rest van de partij. Het documentatiecentrum centraliseert alle basismateriaal over elk onderwerp; dat verhoogt in enorme mate de efficiëntie van het opzoekingswerk, de raadpleging en het gebruik. Ten eerste zijn deze documenten beschikbaar voor elk kader en dus niet alleen voor diegene die zich specialiseert op een bepaald domein. Ten tweede verenigt het centrum meer documenten dan elk kader afzonderlijk kan verenigen. Het centrum vermijdt dubbele aankopen wat zeker voorkomt wanneer ieder zijn eigen documentatie ontwikkelt. De diversiviteit van het documentatiecentrum is vele malen groter dan dat van een persoonlijk archief omdat elk kader afzonderlijk slechts beperkte financiële middelen heeft. Ten derde brengt het centrum de specialisten op de hoogte van moeilijk te vinden documenten. Dit is in het bijzonder het geval voor de marxistisch-leninistische documenten. Ten vierde vormt het centrum de basis van de documenten die men nodig heeft op een bepaald domein. Het materiaal van een kader gaat ook niet verloren als deze bijvoorbeeld van specialisatie verandert. Diegene die de studie in hetzelfde domein overneemt moet niet terug van nul beginnen.

Maar, om een goede functionering van het centrum mogelijk te maken - het aantal beschikbare personeelsleden is gelimiteerd - is het noodzakelijk dat elke specialist actief meewerkt aan de uitbouw en het onderhoud ervan. Elke specialist heeft de verantwoordelijkheid voor dat deel van het centrum dat overeenkomt met zijn specialisatie. Dit wil zeggen: beheer van de documenten, artikels en persknipsels; maar ook het aanbrengen van nieuw materiaal in zijn domein.

Deze basisprincipes werden opgesteld bij het opstarten van het documentatiecentrum. De realiteit is echter heel anders. De individuele anarchie blijft overheersen in het partijwerk.

De meeste specialisten bedienen zich van het documentatiecentrum om hun persoonlijk archief te verrijken in plaats van omgekeerd. Op enkele uitzonderingen na bevinden de basisdocumenten zich in de bibliotheken van de kaders en niet in het documentatiecentrum. Sommige specialisten ontlenen documenten maar brengen ze niet terug. Sommige kaders lijken het documentatiecentrum eerder te zien als een annex van hun persoonlijke bibliotheek.

In plaats van een instrument voor de verhoging van de efficiëntie van het studiewerk, is het documentatiecentrum een voorbeeld van de inefficiëntie. Het kan opgedeeld worden in drie stukken. Een klein deel wordt effectief gebruikt en helpt bepaalde kaders bij de uitwerking van de lijn. Een tweede deel dient eerder om de persoonlijke archieven van partijkaders te voeden. Een derde, niet onbelangrijk deel wordt gewoon niet gebruikt. Basisdocumenten van buitenlandse marxistisch-leninistische organisaties worden niet verwerkt. Het centrum bevat een schat aan analyses maar niemand denkt eraan hen uit de anonimiteit te halen.

Deze situatie kan niet blijven duren. We kunnen vijf voorstellen doen om het documentatiecentrum zijn rol te laten spelen om de efficiëntie van het studiewerk op te voeren.

Ten eerste. Er moet een reële leiding voor het documentatiecentrum opgezet worden. Deze moet het dagelijkse beheer van het centrum opvolgen. Dit wil zeggen dat het centrum haar taak van centralisator van documenten kan vervullen. Anderzijds moet zij de rol definiëren van het centrum in de rectificatie van de studie in de partij.

Ten tweede. Deze leiding kan slechts goede resultaten behalen indien er tegelijkertijd een fundamentele verandering komt bij de kaders tegenover het centrum. Ieder kader verantwoordelijk voor een specialisatie moet de wil hebben om alle essentiële documenten in het centrum ter beschikking te stellen. Dit moet integraal deel uitmaken van zijn of haar studietaak.

Ten derde. Gezien het centrum slechts over een beperkt aantal personeelsleden beschikt, moeten er verantwoordelijken per rubriek komen die de basisdocumenten en krantenknipsels beheren. Zij moeten ervoor zorgen dat de fundamentele documenten beschikbaar zijn. Zij overkoepelen de specialisten en vragen hen nieuwe documenten voor het centrum aan te brengen.

Ten vierde. Er moet een veel striktere controle in het centrum georganiseerd worden. Geen enkel boek mag het centrum nog verlaten zonder geregistreerd te worden. Het uitlenen kan nog slechts gedurende een beperkte periode. Indien de ontlener dit niet respecteert, wordt hij beboet. Met dit geld kan de aankoop van nieuwe documenten bekostigd worden.

Ten vijfde. Het documentatiecentrum moet een stevige plaats innemen in de discussies over het studiewerk. Op dit ogenblik dient de verwerking van de kranten enkel voor de publicatie van het persoverzicht maar niet voor de archivering in de klasseermappen. Heel wat knipsels stapelen zich nu op in dozen en worden nadien niet meer gebruikt.

4. Het bilan van de studiedienst

In het verleden beschikte de partij over een orgaan belast met de studie van de economie: de studiedienst.

De studiedienst was op een intellectualistische manier opgebouwd met personen die daarin hun gading vonden: hun aversie voor de praktijk werd er beschermd. In deze studiedienst werden theoretische discussies gevoerd los van wat zich in de partij en in de klassenstrijd afspeelde. Daardoor ontstond een scheiding tussen enerzijds de mensen van de studiedienst die kennis hadden van de economische theorieën en anderzijds de kaders en militanten die de klassenstrijd moesten leiden en deze theorie nodig hadden.

Bovendien werd de groep niet aaneengesmeed op enkele uitzonderingen na, zoals bij de uitwerking van het boek rond de Generale Maatschappij. De studiedienst bestond uit individuen die geen collectief werk presteerden. Men bediscuteerde wel samen teksten, maar ieder bleef een beetje op zijn terrein, zonder directe band met wat de andere deed.

Op zeker ogenblik was er een totale versnippering. Het werk van de ene had geen echte betekenis voor de anderen. Dit was onder meer te wijten aan het feit dat de studie diende voor totaal verschillende afdelingen. Eén ervan deed zijn werk voor de internationale afdeling. Een andere werkte op het probleem van de werkloosheid en de politiek van de Belgische regering. Een derde bestudeerde de organisatie van de industriële productie. Door de zwakke band tussen deze drie taken, was het moeilijk een collectieve discussie te organiseren waaraan elkeen met vrucht kon deelnemen.

Op zich hoefde dit nog geen onoverkomelijk probleem te zijn indien de studiedienst maar voldoende geïntegreerd was geweest in de partijwerking. De discussies zouden dan een praktische inzet gehad hebben. Er was ook geen visie op de studie: waartoe moet de studie werkelijk dienen? Het was dus noodzakelijk om een beoordeling te maken van de werkzaamheden in functie van wat de partij ervan verwachtte en de samenhang van de ingenomen standpunten.

De politiek stond slechts zelden op de commandopost zetten. Het debat ging meestal over de theoretische coherentie van voorgestelde teksten of over de marxistische referenties, maar niet over de praktische conclusies die men er kon uit trekken.

De studie moet ook dienen voor de omvorming van de wereldopvatting. Indien elk lid deelneemt aan een gemeenschappelijk project wordt dit mogelijk; dan is er een echte confrontatie van ideeën. In die omstandigheden wordt de individuele studie, die onontbeerlijk is, versterkt door de collectieve studie, de discussie en de ideologische strijd.

5. De studie heropstarten in de partij

Het was fout om specialisten te zoeken die enkel studiewerk moesten doen. Het was fout een studiedienst te maken die losgesneden was van de praktijk en van de rest van de partij. Een dergelijk concept versterkt het individualisme en intellectualisme van de kaders verantwoordelijk voor de studie in de partij en vergroot ook dezelfde afwijkingen bij de specialisten. Tegelijkertijd versterkt dat ook het spontaneïsme in de rest van de partij: iedereen kan zeggen dat de studie zijn zaak niet is want dat er daarvoor toch een speciale dienst bestaat.

Dat heeft geleid tot een situatie waarbij de studie geen centrale plaats inneemt in het partijleven zoals aangegeven in het boek *De partij van de revolutie*. Een klein aantal kaders verkoos studiewerk te doen, zelfs als dat geen band had met het politiek en organisatorisch werk van de partij. De overgrote meerderheid van de kaders verwierp in de feiten het studiewerk. Zelfs wanneer sommigen werden aangeduid om een aspect van de lijn uit te werken, waren er maar weinigen die het ook deden. Er was onvoldoende mobilisatie, controle en opvolging van deze kaders.

Het voorbije jaar werd een nieuwe studiedienst boven de doopvond gehouden; hij is gebaseerd op een ander concept. Ten eerste groepeerde de nieuwe dienst niet enkel mensen gespecialiseerd in de economie. Ten tweede dient de nieuwe ploeg een taak op te nemen die in het verleden werd verwaarloosd: het organiseren van de studie in de partij. Want het belangrijkste is niet nieuwe theorieën te produceren, maar er ook op toe te zien dat ze worden toegepast en voortdurend worden verrijkt en hernieuwd. Nu is de studiedienst samengesteld uit verschillende kameraden, elk verantwoordelijk voor een tak van het studiewerk en niet enkel voor de studie van de economie. De verantwoordelijkheid omvat het uitwerken van theoretische teksten en van concrete elementen van de politieke lijn van de partij, de toepassing van deze lijn in de partij, de mobilisatie van nieuwe krachten voor het studiewerk, hun inschakeling in structuren van de partij, het controleren, opvolgen en het helpen van en bij het studiewerk, de centralisatie van fundamentele documenten. Het is op deze wijze dat men het studiewerk in de partij kan rechtekken en een centrale rol toebedelen in het partijleven. Elk lid van de studiedienst moet werkgroepen opzetten rond de belangrijkste thema's voor de partij. In deze werkgroepen kunnen verschillende personen, ook sympathisanten, meewerken.

6. Het opzetten van onderzoeksnetwerken

De beste studies worden gerealiseerd in de partij. Nergens anders verbindt men de praktijk met de theorie, de enige mogelijke basis om vooruit te gaan en om echt nieuwe inzichten te verwerven. Het studiewerk waar de partij nood aan heeft moet geleid worden door communistische kaders die de materie op hun domein beheersen.

Aan de universiteit is het belangrijkste punt van de studie de theoretisch coherentie. Men mag vertellen wat men wil als deze voorwaarde maar voldaan is. Dit is een niet te verwaarlozen aspect, maar voor een communistische partij blijft het belangrijkste in welke mate het studiewerk beantwoordt aan een specifieke concrete situatie en hoe deze de partij vooruit kan stuwten in de klassenstrijd. De studie voor de partij heeft een ander karakter dan deze die we kennen aan onze universiteiten.

Jonge of toekomstige kaders moeten georiënteerd worden naar studierichtingen waaraan de partij nood heeft.

Ten eerste. Men moet thema's bestuderen die van belang zijn voor de partij. Het kader moet verbonden zijn met een eenheid die deze problemen ook behandelt. Diegene die de gevolgen van het imperialisme voor de derde wereld analyseert moet meewerken met de internationale afdeling. Diegene die belast is met de analyse van de industriële sectoren moet verbonden zijn met de wereld van de arbeid. Diegene die de racistische politiek van de regeringen moet analyseren moet deelnemen aan de werking van de antiracistische afdeling. De breuk tussen de 'intellectualisten' die 'studeren' en de 'spontaneïsten' die 'doen', kan zo uitgeschakeld worden. Enerzijds moet het kader dat verantwoordelijk is voor de uitwerking van de lijn rond een bepaald thema ook verantwoordelijk zijn voor de toepassing ervan. Anderzijds kunnen de andere kaders van de afdeling op die manier leren uit het studiewerk rond en de discussie over de ontwikkelde lijn. Men zal op die manier een wederzijdse bijdrage leveren en foutieve opvattingen zullen sneller kunnen gekritiseerd worden.

Ten tweede. Men moet al diegenen die studiewerk verrichten rond een bepaald thema indien mogelijk in werkgroepen bijeenbrengen. Ieder bestudeert een deelaspect van een thema. De collectieve discussie kan elkeen verrijken en iedereen kan een inbreng hebben voor de verrijking van het geheel. Deze werkgroepen hangen af van de studiedienst. Hun studiewerk wordt zowel door de betrokken afdeling als de studiedienst gesuperviseerd: de afdeling moet waken over de politieke lijn die ontwikkeld wordt en over de toepassing ervan; de studiedienst verifieert de pertinentie van de ontwikkelde theorieën.

Ten derde. Er moet een politieke leiding zijn om de voorkomende intellectualistische en individualistische afwijkingen te bestrijden. Het studiewerk moet dienen om uiteindelijk de slagkracht van de partij te verhogen en de praktijk te verbeteren. Daarvoor moet de strijd tussen de twee lijnen in de studiedienst een belangrijke plaats innemen. De politieke strijd moet de motor zijn om theorieën en argumenten te ontwikkelen zodat de verschillende eenheden van de partij in deze stellingen middelen vinden om werkers en progressieven te winnen en de reformisten te bekampen.

Het opzetten van één of meerdere werkgroepen in de economie is van buitengewoon belang. Het is een domein waarin de partij relatief weinig specialisten heeft. Het is ook essentieel want het economisch studiewerk is de basis voor een groot deel van

de analyses en het werk van de partij. Door de analyse van de economische crisis kan men de patronale strategieën en de gevolgen ervan voor de arbeidersklasse begrijpen en een tegenstrategie uitwerken. Uit de situatie van de wereldeconomie kan men de strategie van het imperialisme begrijpen en aanklagen.

Het thema van deze werkgroep moet de economische crisis zijn. Dit is een zeer algemeen onderwerp en valt uiteen in verschillende deelthema's vallen. Het is te ruim voor één persoon want het omvat veel aspecten. Deze werkgroep is ook fundamenteel, want verbonden met het alternatief: welk antwoord bieden de communisten op de crisis? Het zet aan om de discussie te voeren over het economische systeem: kapitalisme of socialisme. Het dwingt ons om na te denken over de patronale strategie ook daar een antwoord op te bieden. Kortom, het is een thema van klassenstrijd. Over deze kwestie is er geen eenheid in de Internationale Communistische beweging. Bij Marx kunnen we slechts een gedeeltelijke analyse vinden. Het thema heeft dus een directe, concrete inzet, maar ook een theoretische. Men kan verschillende deelaspecten bestuderen: de internationalisatie van de productie, de relatie tussen de verschillende grootmachten, de politieke economie van de regeringen, de situatie van de landen van de derde wereld, de financiële crisis, de openbare sector, enz. Elk van deze thema's kan het onderwerp uitmaken van een verdere specialisatie en de gemeenschappelijke discussie kan iedereen doen vooruitgaan. De internationalisering van de productie heeft een financiële kant en is dus ook verbonden met de financiële crisis. Deze heeft dan weer te maken met de tegenstellingen tussen de economische blokken, want elk van hen gebruikt zijn financiële macht om tot wereldhegemonie te komen. Dit heeft op zijn beurt een impact op de monetaire schommelingen, dus op de economische politiek van de regeringen die een invloed uitoefent op de rol en de omvang van de openbare diensten, enz.

Elk lid van de groep kan bijvoorbeeld een deelthema hebben als specialisatie en verantwoordelijk zijn voor een drietal landen waarvan men de grote lijnen van de politieke economie volgt: een geïndustrialiseerd land, een land uit de derde wereld en een land dat vroeger socialistisch was.

Dankzij een dergelijk gemeenschappelijk studieproject rond de economische crisis zal het ook gemakkelijker zijn sympathisanten, gespecialiseerd in één of ander domein, te mobiliseren. Dikwijls letten deze personen vanwege hun academische achtergrond meer op de interne coherentie van de naar voor geschoven theorieën; zij hebben minder oog voor het ontwikkelen zelf van een theorie die een antwoord kan bieden op de praktisch problemen van de klassenstrijd. De deelname aan zo'n project zal hen dichter brengen bij het werk ter voorbereiding van de socialistische revolutie. Er is een gemeenschappelijk belang bij zo'n samenwerking.

Voor de academici zou het de gelegenheid bieden hun kennis en ervaring ten dienste te stellen van de werkers in het heetst van de strijd. Zij kunnen hun ideeën, hun theorieën confronteren met concrete situaties en zien of zij hun bruikbaarheid bewijzen in de strijd. Zij kunnen op deze manier ook in contact komen met arbeiders die geconfronteerd worden met de aanvallen van de bourgeoisie en haar staat. Zij kunnen een bijdrage hebben in de uitwerking van de politieke lijn en zo de belangen van de arbeidersklasse helpen zegevieren. Dit zou voor hen een verrijking kunnen zijn.

Voor de partij kan deze hulp verschillende vormen aannemen. Vooreerst kunnen deze specialisten helpen bij de vorming van kaders die zich willen specialiseren in de economie. Door hun bijdrage aan de uitwerking van de politieke lijn rond economie,

kunnen ze ons doen vooruitgaan op de weg van het socialisme. Hun kennis zou bovendien nuttig zijn rond heel specifieke domeinen zoals de situatie van de arme landen, de theorieën over de (onder)ontwikkeling, enz. Zij kunnen eindwerken van studenten of doctoraatsstudenten mee begeleiden.

Indien de partij er niet in slaagt om rond zich de beste specialisten te verzamelen, dan zullen zij vroeg of laat wél ergens anders georganiseerd worden. In plaats van dan de klassenstrijd en de socialistische revolutie te dienen, zullen zij hun kennis en ervaring ten dienste stellen van het in standhouden van de burgerlijke en kleinburgerlijke stromingen in de arbeidersbeweging.

Copyright © EPO. Overname, publicatie en vertaling zijn toegestaan voor strikt niet-winstgevende doeleinden.

Noten

1 De studie slaat niet alleen op economische vraagstukken. De tekst behandelt veelal problemen uit deze sector omdat ik dit onderwerp het beste ken en omdat alle problemen die de studie opwerpt er zich perfect in kristalliseren.

2 Martens Ludo, De Partij van de Revolutie, PVDA-Uitgaven, Brussel, 1996, p.47.

3 Martens Ludo, op.cit., PVDA-Uitgaven, Brussel, 1996, p.51.

4 Cottenier Jo en Hertogen Kris, De tijd staat aan onze kant, Vakbondsmilitant in de jaren '90, Uitgeverij EPO, 1991.

5 Martens Ludo, De SP-leiding promoot het wilde kapitalisme, 1 mei 1996, supplement bij Solidair,

6 De tegenpool van het intellectualisme wordt gevormd door het spontaneïsme, een burgerlijk standpunt dat de praktijk naar voor schuift maar de theorie volledig verwaarloost; alleen de actie als dusdanig telt.

7 Martens Ludo, De Partij van de Revolutie, PVDA-Uitgaven, Brussel, 1996, p.177-178.